

Maria Bergström

Katja Kellokoski

PÄIHTEIDEN KÄYTÖN KARTOITUS JA PUHEEKSI OTTAMINEN PSYKIATRI- SESSA HOITOTYÖSSÄ

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveydenalan korkeakoulututkinto

Sairaanhoitajakoulutus

2024

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Tekijä/Tekijät	Maria Bergström & Katja Kellokoski
Työn nimi	Päihteiden käytön kartoitus ja puheeksi ottaminen psykiatrisessa hoitotyössä
Toimeksiantaja	Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk
Vuosi	2024
Sivut	38 sivua
Työn ohjaaja(t)	Teea Lång ja Pirjo Oikarinen

TIIVISTELMÄ

Päihteiden käytön puheeksi ottamisesta ja kartoittamisesta psykiatrisessa hoitotyössä on rajallisesti löydettävissä suomenkielistä tutkimustietoa. Aihe on tärkeä osa psykiatrista hoitotyötä eri toimintaympäristöissä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kertoa kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla päihteiden käytön kartoituksesta ja puheeksi ottamisesta psykiatrisessa hoitotyössä.

Tarkoituksena opinnäytetyössä oli selvittää tutkimuskysymysten avulla, mikä merkitys hoitajan toiminnalla on päihteiden käytön kartoituksessa ja puheeksi ottamisen tilanteissa sekä selvittää päihteiden puheeksi ottamisen ja kartoittamiseen liittyviä haasteita. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa luotettavaa tietoa ja ymmärrystä alan opiskelijoille päihteiden käytön kartoituksesta ja puheeksi ottamisesta. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kirjallisuuskatsaus mahdollisti tutkimuskysymysten tutkimisen erilaisista näkökulmista. Tiedonhaussa aineistoa haettiin alan tietokannoista. Kirjallisuuskatsaukseen valikoitiin 10 tutkimusartikkelia, jotka sisältävät tietoa päihteiden käytön kartoituksesta ja puheeksi ottamisesta psykiatrisessa hoitotyössä.

Tuloksissa toistui päihteiden käytön puheeksi ottamisen ja kartoittamisen tilanteissa tarvittava työntekijän riittävä osaaminen sekä eettisten taitojen soveltaminen yhdessä toimivien organisaation toimintatapojen ja työkalujen kanssa. Tarpeellista olisi selvittää jatkotutkimusten perusteella työntekijöiden ammatillista päihdeosaamista, työntekijän ammatillisesta näkökulmasta sekä potilaan näkökulmaa päihteiden käytön ja kartoittamisen tilanteista.

Avainsanat: Päihteet, psykiatria, päihteiden puheeksi otto

Degree title	Nursing Education
Author (authors)	Maria Bergström & Katja Kellokoski
Thesis title	Mapping and discussion of substance use in psychiatric care
Commissioned by	South-Eastern Finland University of Applied Sciences Xamk
Time	2024
Pages	38 pages
Supervisor	Teea Lång and Pijo Oikarinen

ABSTRACT

There is limited research available in Finnish regarding the discussion and assessment of substance use in psychiatric nursing. This topic is an important aspect of psychiatric care across different settings. The purpose of this thesis was to describe the assessment and discussion of substance use in psychiatric nursing through a descriptive literature review. The aim of the thesis was to explore, through research questions, the significance of the nurse's actions in situations where substance use is assessed and discussed, as well as to identify the challenges associated with initiating discussions about substance use and assessing it. The goal of the thesis was to provide reliable information and understanding for students in the field regarding the assessment and discussion of substance use.

The chosen research method for the thesis was a descriptive literature review, which allowed the research questions to be examined from various perspectives. During the data collection process, material was sourced from relevant databases. The literature review included ten research articles that contained information on the assessment and discussion of substance use in psychiatric nursing.

The results highlighted the importance of the healthcare professional's sufficient competence and the application of ethical skills in situations where substance use is assessed and discussed, in conjunction with the functioning practices and tools of the organization. Further research is needed to examine the professional competence of healthcare workers in relation to substance use, from both the perspective of the professionals and the patients involved in these discussions and assessments.

Keywords: Substances, psychiatry, initiating discussion on substance use

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TOIMEKSIANTAJAN KUVAUS.....	7
3	KESKEISET KÄSITTEET JA AIKAISEMPI TUTKIMUSTIETO	7
3.1	Psykiatrinen hoitotyö.....	7
3.2	Päihteiden käytön yleisyys psykiatrisessa hoidossa	8
3.3	Päihteiden käytön puheeksi ottaminen	8
3.4	Päihteiden käytön kartoituksen merkitys hoitotyössä.....	9
3.5	Puheeksi ottamisen haasteet hoitotyössä.....	10
3.6	Etiikka psykiatrisessa hoitotyössä.....	11
4	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	12
5	TUTKIMUSMENETLMÄ, AINEISTON KERUU JA ANALYYSI	12
5.1	Tutkimusmenetelmät	12
5.2	Tiedonhaun kuvaus	13
5.3	Aineistonkuvaus ja analyysi	14
6	TULOKSET.....	16
6.1	Työntekijän oman toiminnan ja ammatillisuuden vaikutus päihteiden käytön puheeksi ottamisessa ja kartoittamisessa	16
6.2	Päihteiden käytön puheeksi ottamisen haasteet hoitotyön näkökulmasta	18
7	POHDINTA	19
7.1	Tulosten tarkastelu	19
7.2	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys.....	20
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	22
9	JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET	22
	LÄHTEET	24

LIITTEET

Liite 1. Tiedonhaun kuvaus

Liite 2 Tutkimustaulukko

Liite 3 Teemoittelutaulukko

1 JOHDANTO

Päihteiden käytön ongelmat lisääntyvät. Ennakkoluulot päihdeongelmaisia asiakkaita kohtaan ovat yleisiä työntekijöiden keskuudessa. Päihteisiin liittyy ainekohtaisia erityispiirteitä, jotka ovat tunnistamisen, puheeksi ottamisen sekä hoidon kannalta tärkeitä. Päihteiden käyttö etenee altistumisen ja kokeilun kautta vakiintuneeksi käytöksi. Päihteiden käytön puheeksi ottamisen tilanteisiin voi myös sisältyä erilaisia haasteita. Psykiatriseen hoitotyöhön kuuluu osana potilaan päihteiden käytön kartoitus ja puheeksi otto. Päihteitä käyttävät potilaat hakeutuvat vastaanotolle usein päivystysaikaan päihteiden käyttöön liittyvien psyykkisten tai somaattisten oireiden takia. Päihteiden käyttöön liittyvät mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt ovat yleisiä. Päihteiden käyttöä ja päihdehäiriötä voidaan ehkäistä ja hoitaa mahdollisimman varhain ja auttaa vieroituksessa sekä riippuvuudenhoidossa. (Lönngqvist ym. 2014, 485–88.)

Tarkoituksena opinnäytetyössä oli selvittää tutkimuskysymysten avulla, mikä merkitys hoitajan toiminnalla on päihteiden käytön kartoituksessa ja puheeksi ottamisen tilanteissa sekä selvittää päihteiden puheeksi ottamisen ja kartoittamiseen liittyviä haasteita. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa luotettavaa tietoa ja ymmärrystä alan opiskelijoille päihteiden käytön kartoituksesta ja puheeksi ottamisesta. Työssä selvitettiin tutkimuskysymyksien avulla, mikä merkitys hoitajan toiminnalla on päihteiden käytön kartoituksessa ja puheeksi ottamisen tilanteissa psykiatrisessa hoitotyössä. Lisäksi selvitettiin päihteiden puheeksi ottamisen ja kartoittamiseen liittyviä haasteita. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa lisää tietoa ja ymmärrystä alan opiskelijoille ja päihteiden käytön kartoituksesta ja puheeksi ottamisesta.

Opinnäyte työ on toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla mahdollistettiin tutkimuskysymysten tarkastelu erilaisista näkökulmista. Opinnäytetyössä hyödynnetään sekä kansainvälisiä että kansallisia tutkimuksia ja lähteitä, jotka käsittelevät päihteiden käytön kartoitusta ja puheeksi ottamista psykiatrisessa hoitotyössä. Lisäksi käytetään alan asiantuntijoiden julkaisemia artikkeleita ja suosituksia päihteiden käytön hallinnasta ja hoidosta.

2 TOIMEKSIANTAJAN KUVAUS

Opinnäytetyössä toimeksiantajana oli Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk. Xamk ammattikorkeakoulun kampuksia sijaitsee neljässä kaupungissa: Mikkelissä, Kotkassa, Kouvolassa sekä Savonlinnassa. Kaksi mainittavaa Xamkia ohjaavaa periaatetta ovat vaikuttavuus ja vastuullisuus. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta on keskeinen osa Xamkin alueellista ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Xamkissa koulutetaan tekijöitä tulevaisuuden tarpeisiin sekä edistetään kansainvälisyyttä. Xamkissa on 50 eri ammattikorkeakoulututkintovaihtoehtoa sekä 30 ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vaihtoehtoa. (Xamk s.a.)

Sairaanhoitajakoulutus koostuu ydinosaamisesta sekä täydentävästä osaamisesta. Sairaanhoitajan opetussuunnitelman perusta on EU-direktiivit yleissairaanhoitajuudesta sekä valtakunnallisesti määrittelyistä sairaanhoitajan osaamisvaatimuksista. Sairaanhoitajakoulutuksen laajuus on 210 opintopistettä ja koulutus kestää 3,5 vuotta. (Xamk s.a.)

3 KESKEISET KÄSITTEET JA AIKAISEMPI TUTKIMUSTIETO

3.1 Psykiatrinen hoitotyö

Psykiatrisessa hoitotyössä on tarkoituksena tutkia ja hoitaa mielenterveydellisiä häiriöitä. Psykiatria perustuu käyttäytymis- ja sosiaalitieteisiin sekä aivotutkimukseen. Psykiatrisessa hoitojärjestelmässä käytetään kansallisia hoitosuosituksia. Psykiatrinen hoitotyö on osa psykiatrisen työn alaa. Psykiatrisen hoitotyön lähtökohtiin kuuluu mielenterveyden edistäminen. Psykiatrisen hoitotyön lähtökohtana toimii lisäksi yksilön, yhteisön ja perhettä tukeva sekä arvostava työote. Psykiatriseen hoitotyöhön kuuluu kolme eri osa-aluetta: mielenterveyttä edistävä, mielenterveyttä ennaltaehkäisevä ja mielenterveyttä korjaava hoitotyö. (Lönngqvist ym. 2014, 18–22.)

Psykiatrissa hoitotyötä tehdään moniammatillisissa työryhmissä. Työryhmiin kuuluu psykiatreja, psykologeja, sairaanhoitajia sekä muita terveydenhuollontyöntekijöitä. Psykiatriassa käytetään puolueetonta ja luotettavaa tietoa hoitomenetelmistä sekä kansallisista hoitosuosituksista. Psykiatriassa toimialana on erittäin tärkeää hyvä yhteistyö sekä avoimuus. Psykiatrisessa hoitotyössä

tehtävänä on yhdessä potilaan kanssa määritellä psyykkisen häiriön merkitys, luonne sekä arvioida avuntarve. Hoitoa järjestetään yksilön kanssa sovittujen hoitotavoitteiden ja hoitosuunnitelman mukaisesti. (Lönqvist ym. 2014, 18–20.)

3.2 Päihteiden käytön yleisyys psykiatrisessa hoidossa

Päihdetyö kattaa erilaisia terveydenhuollon toimenpiteitä, jotka liittyvät päihteiden käyttöön ja sen haittojen ehkäisyyn, varhaiseen puuttumiseen, hoitoon ja kuntoutukseen. Se pyrkii tukemaan päihteiden käyttäjiä terveydenhuollon avulla (THL 2023).

Päihteillä tarkoitetaan valmisteita jotka, vaikuttavat psyykkisiin toimintoihin ovat alkoholi, tupakka ja huumeet. Päihteiden käytön yleisyys psykiatrisessa hoidossa vaihtelee eri tutkimusten ja tilastojen mukaan. Päihteiden käytön ja mielenterveysongelmien välillä on usein monimutkainen yhteys, ja monet potilaat, joilla on mielenterveysongelmia, käyttävät päihteitä itsehoidon keinona tai päihtymys tarkoituksessa. Tutkimukset osoittavat, että päihdeongelmat ja mielenterveysongelmat esiintyvät usein samanaikaisesti. Tätä kutsutaan kaksoisdiagnoosiksi tai samanaikaiseksi häiriöksi. Esimerkiksi masennus, ahdistuneisuus ja traumaperäiset stressihäiriöt ovat yleisiä mielenterveysongelmia, jotka voivat liittyä päihteiden käyttöön. Lisäksi päihteiden käyttö voi pahentaa mielenterveysongelmia. (Luoto 2023 s.a.)

Psykiatrisissa hoitolaitoksissa ja vastaanotoilla päihteiden käytön arviointi ja hoito ovat tärkeä osa potilaiden kokonaisvaltaista hoitoa. Tämä voi sisältää päihdearvioita, päihdekonsultaatioita ja tarvittaessa päihdehoitoa osana mielenterveysongelman hoitoa. Hoitoon voi kuulua esimerkiksi vieroitushoitoa ja päihdepsykoterapiaa. On tärkeää, että psykiatrisessa hoidossa kiinnitetään huomiota sekä mielenterveysongelmiin että mahdolliseen päihteiden käyttöön, jotta potilaiden saamat hoitotoimenpiteet vastaavat heidän tarpeitaan mahdollisimman tehokkaasti. (Luoto 2023 s.a.)

3.3 Päihteiden käytön puheeksi ottaminen

Päihteiden käytön puheeksi ottaminen potilaalle ja työntekijälle tehokas keino pysähtyä aiheen äärelle ja keskustella aiheesta. Tilanne on usein arka, mutta

pakollinen. Mini-interventiolla tarkoitetaan terveydenhuollossa tapahtuvaa alkoholin riskikäyttäjän lyhyt neuvontaa. Mini-interventiota voidaan käyttää potilaan kohdalla, kun päihteiden käytöllä ei ole vielä merkittäviä haittoja. Mini-interventiota ohjaavat rohkeus, alkoholitietoisuus, apu, myötätunto, itsemääräämisvastuu sekä toimintaohjeet. Päihteiden käyttö on tärkeää ottaa mahdollisimman ajoissa puheeksi. Avoimien kysymysten kautta voidaan avata keskustelua enemmän ja eri näkökulmista. Puheeksi ottamisessa ja mini-interventiossa perustana pidetään neljää asiaa. Ensimmäisenä on kysyttävä potilaalta päihteiden käytöstä, sen jälkeen tunnistetaan päihteiden käytön riskit tai ongelmat. Tämän jälkeen motivoidaan potilasta muutokseen ja seurataan muutoksen edistymistä. Päihteiden käytön puheeksi ottamiseen kuuluu työntekijän sensitiivisyys tilanteessa ja ihmisarvoa kunnioittava toiminta. Tietoa tulee saada tarjottua potilaalle huomioiden ja kunnioittaen sekä potilasta kuunnellen. (THL 2023).

3.4 Päihteiden käytön kartoituksen merkitys hoitotyössä

Riskinarviointi on päihteiden käytön kartoitus, joka auttaa tunnistamaan potilaan riskit ja haavoittuvuustekijät. Se mahdollistaa päihdeongelmien varhaisen tunnistamisen ja tarvittavan intervention väliintulon tai toimenpiteen aloittamisen ajoissa. Hoitosuunnitelman yksilöllisyys auttaa työntekijää muodostamaan yksilöllisen hoitosuunnitelman, joka ottaa huomioon potilaan päihteiden käytön ja siihen liittyvät tarpeet. Kokonaisvaltainen hoito ottaa huomioon sekä päihteiden käytön että mahdolliset mielenterveysongelmat tai fyysiset terveysongelmat. Turvallisuus otetaan huomioon estämään potilaan altistumisen riskeille ja vaaratilanteille, jotka liittyvät päihteiden käyttöön, kuten yliannostuksiin, onnettomuuksiin tai väkivaltaisiiin tilanteisiin (THL 2023).

Oikea ohjaus ja tuki motivoivan haastattelun avulla voivat tarjota potilaalle tarvittavaa ohjausta, tukea ja neuvontaa päihteiden käytön vähentämiseksi tai lopettamiseksi. Se voi myös auttaa potilasta löytämään oikeat resurssit ja palvelut päihdeongelmien hoitoon. Tämän jälkeen on seuranta ja arviointi, jotka mahdollistavat hoidon edistymisen seurannan ja hoidon vaikuttavuuden arvioinnin. Ne antavat työntekijöille tietoa siitä, miten potilaan päihteiden käyttö ja siihen liittyvät ongelmat kehittyvät hoidon aikana. Yhteenvetona päihteiden

käytön kartoitus on keskeinen hoitotyön osa, joka auttaa tunnistamaan, arvioimaan ja hoitamaan potilaiden päihteiden käyttöön liittyviä tarpeita ja ongelmia (Järvinen 2020.)

3.5 Puheeksi ottamisen haasteet hoitotyössä

Päihteiden käytön puheeksi ottamisessa työntekijä joutuu erilaisten haasteiden eteen. Päihteiden käytön puheeksi ottaminen voi vaatia harkintaa eri tilanteissa, ja aina ongelmien tunnistaminen ei ole helppoa. Päihteiden käytön puheeksi ottamisessa voivat tulla eettiset haasteet vastaan. Eettisissä haasteissa arvojen välillä voi olla ristiriitoja ja ratkaisuvaihtoehtoja voi olla useita. Puheeksi ottaminen päihteiden käytöstä voi olla haastavaa hoitotyössä useista syistä. Syyllisyyden ja häpeän sekä avuttomuuden tuntemuksien työstäminen vaatii aikaa ja kärsivällisyyttä. Näitä tuntemuksia voi olla haastava kertoa toiselle. Häpeä ja syyllisyys ovat mukana päihteiden puheeksi ottamisessa. (THL 2024.)

Päihteiden puheeksi ottamisessa on rakennettava luottamus sellaiseksi, että potilaan elämästä voidaan keskustella. Tämä voi olla haastavaa. Luottamuksen puute voi vaikeuttaa potilaan avautumista ja rehellisyyttä päihteiden käytöstä. Potilaat saattavat pelätä seurauksia päihteiden käytön myöntämisestä, kuten hoidon epäämistä tai sosiaalisten suhteiden vahingoittumista. Lisäksi heillä voi olla puutteellista tietoa päihteiden käytön riskeistä. Puheeksi otto prosessissa on muistettava kuitenkin että, työntekijöillä saattaa olla rajoitetusti aikaa ja resursseja päihteiden käytön puheeksi ottamiseen ja asian käsitteelyyn. Kiireiset työolosuhteet voivat tehdä päihteiden käytön puheeksi ottamisesta haastavaa. Päihteiden käyttöön liittyvät tilanteet voivat herättää työntekijöissä omia tunteita ja reaktioita, kuten turhautumista, epävarmuutta tai voimattomuutta. Yhteenvedona päihteiden käytön puheeksi ottaminen hoitotyössä voi olla haastavaa monista syistä, mutta se on tärkeä askel potilaan asianmukaisen hoidon ja tukemisen varmistamiseksi. On tärkeää, että työntekijät saa asianmukaista koulutusta ja tukea päihteiden käytön puheeksi ottamiseen ja hoitoon. (THL 2024).

3.6 Etiikka psykiatrisessa hoitotyössä

Etiikka viittaa moraalisten periaatteiden ja arvojen tutkimukseen ja soveltamiseen. Terveystieteissä eettiset periaatteet ohjaavat työntekijöiden toimintaa potilaiden kohtaamisessa ja hoidossa. Tasavertainen yhteistyösuhde korostaa työntekijän ja potilaan välistä suhdetta, jossa molempia osapuolia kunnioitetaan ja heidän näkemyksensä otetaan huomioon yhteisen päätöksenteon prosessissa. (THL 2023.)

Ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamisesta hoitotyössä ja erityisesti päihdetyöstä päivystyksissä löytyy paljon tutkimustietoa. Monet tutkimukset käsittelevät eettisiä haasteita ja periaatteiden konkretisoitumista käytännön hoitotyössä. Tutkimukset ovat osoittaneet, että potilaiden osallisuus päätöksenteossa ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen ovat keskeisiä hoitotyössä. Tämä pätee erityisesti päihdeongelmista kärsivien potilaiden kanssa työskennellessä. Potilaan oma tahto ja halu muutokseen on tärkeää, ja hoitotyön tulisi tukea potilasta näiden tavoitteiden saavuttamisessa. (Behm ym. 2016, 2–3.)

On todettu, että vuorovaikutus potilaan ja työntekijän välillä edistää ihmisarvon kunnioittamista ja itsemääräämisoikeuden toteutumista. Kunnioittava, empaattinen ja avoin kommunikaatio on avainasemassa potilaan kokonaisvaltaisen hoidon kannalta. Päihdeongelmaisten potilaisten parissa tavataan kohtaamislanteissa usein eettisiä haasteita. On tärkeää, että työntekijällä on riittävästi valmiuksia tunnistaa ja käsitellä näitä haasteita. Eettisen harkinnan harjoittaminen ja eettisen osaamisen kehittäminen ovat keskeisiä keinoja eettisten ongelmien ratkaisemisessa. (Behm ym. 2016, 5).

Hoitotyön koulutuksessa sekä jatkokoulutuksessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota eettiseen osaamiseen ja päihdetyöhön liittyvien valmiuksien kehittämiseen. Tutkimukset ovat osoittaneet, että asianmukainen koulutus ja osaaminen auttavat työntekijää kohtaamaan päihdeongelmaisia potilaita tehokkaasti ja eettisesti. Tutkimukset korostavat hyvän vuorovaikutuksen merkitystä, eettisten haasteiden tunnistamista ja hallintaa sekä asianmukaisen koulutuksen ja ammatillisen osaamisen tärkeyttä. Lisätutkimusta tarvitaan edelleen, jotta

työntekijän valmiuksia päihdeongelmista kärsivien potilaiden kohtaamisessa voidaan edelleen parantaa. (Behm ym. 2016, 7–9.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tarkoituksena opinnäytetyössä oli selvittää tutkimuskysymysten avulla, mikä merkitys hoitajan toiminnalla on päihteiden käytön kartoituksessa ja puheeksi ottamisen tilanteissa sekä selvittää päihteiden puheeksi ottamisen ja kartoittamiseen liittyviä haasteita. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa luotettavaa tietoa ja ymmärrystä alan opiskelijoille päihteiden käytön kartoituksesta ja puheeksi ottamisesta.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Kuinka ammattilaisen oma toiminta vaikuttaa päihteiden käytön kartoittamisessa ja puheeksi ottamisessa psykiatrisessa hoitotyössä?
2. Minkälaisia haasteita ilmenee päihteiden käytön kartoituksessa ja puheeksi ottamisessa hoitotyön näkökulmasta?

5 TUTKIMUSMENETLMÄ, AINEISTON KERUU JA ANALYYSI

5.1 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyön menetelmällisenä lähestymistapa on kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kirjallisuuskatsauksen avulla pystytään tarkemmin tiivistämään uutta tietoa. Alkuperäistiedon lisäksi tarvitaan luotettavaa tulosten yhdistämistä, joka vaatii asiantuntevaa työskentelyä aiheen parissa aineiston analyysin avulla. Valikoitu kuvaileva kirjallisuuskatsaus on kirjallisuuskatsauksien perinteisin muoto. Kirjallisuuskatsauksien kehittämiseen on kiinnitetty enemmän huomiota. Kirjallisuuskatsausta käytetään olemassa olevan tiedon arvioimiseksi, tunnistamiseksi, yhdistämiseksi ja tulkitsemiseksi. Kirjallisuuskatsaus tarjoaa välineitä valita ja auttaa avaamaan tutkimusaiheeseen liittyviä tietoaukkoja tai ongelmakohtia. Laadullisessa tutkimuksessa painotetaan yksilöllisiä kokemuksia, merkityksiä ja tulkintoja, mikä syventää ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Laadullinen tutkimus on erilaisiin aineistoihin ja niiden analyysiin perustuvaa. (Vilkkä 2023.)

Menetelmänä laadullinen tutkimus tarkoittaa tapahtuman tai tietyn toiminnan kuvausta sekä sen ymmärtämistä teoreettisesta näkökulmasta tai ilmiön tulkinnasta. Sillä tavalla pystytään tavoittamaan ymmärrystä ilmiöön ja lisäämään monipuolista tietoa. Laadullisella ja perusteellisella tutkimuksella ilmiöitä voidaan lähestyä useista näkökulmista. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään saamaan kuvailevia vastauksia tilastojen sijasta. Luotettavaan laadulliseen tutkimukseen liittyy perusteltujen ja oikeanlaisten menetelmien sekä lähestymistapojen käyttäminen tutkimusongelman ratkaisemiseksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

5.2 Tiedonhaun kuvaus

Tiedonhaussa valikoitui lähteiksi tutkimusartikkeleita, jotka tarjoavat tietoa päihdetyöstä, päihteiden käytön kartoituksesta psykiatrisessa hoitotyössä, puheeksi ottamisesta sekä hoitohenkilökunnan omasta roolista ja vaikutuksesta päihteiden käytön kartoitukseen ja puheeksi ottamiseen. Tietokannoista olevia artikkeleita valikoitiin tiedon saamiseen ja aiheen syventämiseen. Tiedonhakuja sekä koehakuja tehtiin aiheesta. Tietoa löytyy paljon aiheista. Artikkeleita käytettiin tiedon hankkimiseen, aiheesta tehtyjen tutkimusten tulosten arviointiin sekä oman ymmärryksen laajentamiseksi. Tutkimusjulkaisujen ja tulosten osioiden analysointi oli keskeisessä roolissa tiedonhankinnassa.

Tiedonhakuja tehtiin alan isoimmista tietokannoista. Taulukossa 2 on esitelty aineiston keruussa käytettyjä tietokantoja. Teoreettiseen viitekehykseen käytimme THL ja alan kirjallisuutta. Hakusanoiksi rajattiin päihteet AND psykiatria, psykiatrinen hoitotyö, päihteiden kartoitus, päihteiden käytön puheeksi ottaminen, päihteiden käytön kartoitus sekä englanniksi substance abuse AND psychiatry. Tarvittaessa käytettiin AND- ja OR-sanoja tarkentamaan hakuja. Tiedonhaussa tutkimuskysymyksiimme vastaavia tutkimuksia ja artikkeleita löytyi vähän. Tutkimuksen tai artikkelin tiivistelmästä usein huomasi, ettei aihe vastaa tutkimuskysymyksiimme. (Liite 1.)

Xamkin tiedonhankinnan oppaan (2024) mukaan opinnäytetyössä on haettava hakusanoja, sopivia tiedonhakuja sekä sopivia tiedonlähteitä. Tiedonhakuun kuuluu myös suunnittelua ja pohdintaa ennen varsinaista tiedonhakuja. Tutki-

musartikkeleiden etsinnässä tutustutaan materiaaliin ja hyödynnetään tiedonhankinnan opasta. Xamkin tiedonhankintaoppaasta saamme ajankohtaisen tiedon ja ohjeen tiedonhakuun. Xamkin tiedonhankinta oppaassa määritellään aineistot ja niiden käyttöoikeudet.

Taulukko 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Tieteelliset artikkelit, alkuperäistutkimus sekä tutkimusjulkaisut	Pro gradua alemman tason tutkimukset.
Julkaistu 2014–2024	Julkaistu ennen 2014 vuotta
Aihe koskee meidän opinnäytetyömme aihetta ja vastaa tutkimuskysymyksiin	Aihe ei ole meidän opinnäytetyömme aiheeseen liittyvä
Julkaistu suomen tai englannin kielellä	Julkaistu muulla kuin suomen tai englannin kielellä

Sisäänottokriteereiksi valittiin vuoden 2014 jälkeen julkaistut suomen- ja englanninkieliset, tieteelliset artikkelit, alkuperäiset tutkimukset sekä tutkimusjulkaisut. Sisäänottokriteerinä oli myös aiheen vastaavuus opinnäytetyön aiheeseen sekä tutkimuskysymyksiin. Poissulkukriteereinä olivat ennen vuotta 2014 julkaistut tutkimukset, muulla kuin suomen tai englannin kielellä julkaistut julkaisut sekä pro gradu -tutkielmat ja alemman tason tutkimukset. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit on esitelty taulukossa 1.

5.3 Aineistonkuvaus ja analyysi

Aineiston analyysin tutustutaan aineistoa lukemalla tämän huolellisesti. Tietoa kerättiin eri tutkimuksista ja artikkeleista sekä eri tietolähteistä. Tutkimuksia rajattiin liittymään aiheeseen. Induktiivisella analysointimenetelmällä tarkoitetaan, että tutkimusaineistosta löytyneistä, tutkimuskysymykseen olennaisesti liittyvistä aiheista päädytään tutkimuksia analysoimalla päätelmiin sekä tuloksiin (Vilkkä 2023, 87). Induktiviinen analysointimenetelmä sopii menetelmänä opinnäytetyöhön tutkimusten analysointiin. Analysoitu tutkimusaineisto yhdistetään ja tutkimustulokset havainnollistettiin teema- analyysin avulla. Teema-

analyysissä yhdistetään eri tutkimuksista esiin nousseita teemoja, jotka liittyvät toisiinsa tai yhdistää näkemykset tutkimuskysymyksiin liittyen. (Vilkkä 2023, 88.)

Aineistoja kerättiin aiheen mukaisesti mahdollisimman monipuolisesti, josta rajattiin sopivimmat vastaamaan opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Aineistoja valikoitui opinnäytetyöhön kymmenen kappaletta, joista kaksi oli englannin kielistä. Aineiston keruuta tehtiin aiheen mukaisesti myös lakeja hyödyntäen. Aineistoa käytiin läpi ja käännettiin englanninkielisiä aineistoa suomeksi, joka auttoi löytämään aineistoja opinnäytetyöhön. Valitut aineistot esiteltynä liitteessä 2. Opinnäytetyössä on käytetty aineistosta valittujen yhteneväisten tulosten esittämiseen ja havainnollistamiseen teema-analyysiä. Esimerkki aineiston analyysistä on esiteltynä taulukoissa 2 sekä 3. Teema-analyysi kokaa ja havainnollistaa kattavasti tulokset yhteen liitteessä 3.

Taulukko 2. Esimerkki tutkimustaulukosta

Tekijät, nimi ja vuosi	Tarkoitus ja tavoite	Tutkimusmenetelmä	Tulokset
Havukainen, P, Pasanen, A-M, Honkalampi, K, Saarinen, P, Saari, J. Huumeita suonensisäisesti käyttävien terveysterveystapisteiden	Tarkoituksena oli tutkimuksessa tarkastella suonensisäisesti huumeita käyttävien muutosvalmiutta ja siihen liittyviä tekijöitä.	Tieteellinen artikkeli	Tulosten perusteella terveysterveystapisteiden palveluja käyttävien huumeita suonensisäisesti käyttävien muutosvalmius on korkealla tasolla. Suonen sisäisesti huu-

			meita käyt- tävät toivoi- vat ja harkit- sivat muu- tosta huu- meiden käyttöön liit- tyen ja toivoi saavansa muutokseen myös am- mattiapua.
--	--	--	--

Taulukko 3. Esimerkki teemataulukosta.

Teema	Alateema	Alateeman sisältö
Haasteet osana päihteiden käytön puheeksi ottamista ja kartoittamista.	2. Potilaan päihteiden käyttöön yhdistyvien tekijöiden vaikutus	1.Potilaan taustateki- jöllä todettiin yhteyttä puheeksi otto tilan- teissa sekä hoitoon si- toutumisessa.

6 TULOKSET

Tuloksissa korostuu työntekijän toiminnan yhteys kohtaamisen ja päihteiden puheeksi otto tilanteissa. Tuloksissa tuotiin esille haasteet, jotka ovat vaikuttamassa päihteiden puheeksi otto ja kartoittamisen tilanteissa. Esille tuloksissa tuotu lisäksi työntekijän eettisten periaatteiden ja ammatillisen osaamisen soveltaminen ja ristiriidat psykiatrisessa hoitotyössä. Nämä valikoitiin opinnäytetyön yläteemoiksi. (Liite 4.)

6.1 Työntekijän oman toiminnan ja ammatillisuuden vaikutus päihteiden käytön puheeksi ottamisessa ja kartoittamisessa

Joukko päihteiden käyttäjiä kuvasivat tutkimuksissa erityistä väsyneisyyttä huumeiden käyttöönsä ja elämäntilanteeseensa. Tutkimuksissa tullut esiin

usean päihteiden käyttäjän toivovan ja harkitsevan muutosta päihteiden käyttöön liittyen ja toivovan saavansa muutokseen myös ammattiapua. Luottamus siihen, että ammattilaisilta voi saada apua, nousi tuloksissa yhdeksi hoito- ja muutosvalmiutta nostavaksi tekijäksi (Havukainen ym. 2017, 25–27.) Muutokseen motivoituminen on potilaan ja työntekijän yhteinen prosessi, joka alkaa puheeksi ottamisen ja kartoittamisen tilanteissa (Rakkolainen ym. 2015).

Tuloksien mukaan päihteiden käytön puheeksi otto tilanteet herättivät pääosin kielteisiä tunteita työntekijöissä, jotka kohtasivat työssään päihteitä käyttäviä potilaita. Työntekijöiden kuvauksissa esiintyi eettisten periaatteiden ilmenebismuotoja, mutta esiin tulivat ongelmat päihteitä käyttäneiden potilaiden kohdalla. Päihteiden käytön puheeksi ottamiseen ja kartoittamiseen vaikuttivat työn luonne ja käytössä olevat toimintamallit sekä työntekijöiden omat ajatus- ja toimintamallit (Behm 2015, 155–163).

Potilastyöhön sisältyy päihteiden käytön puheeksi otto ja mini-interventio. Tutkimuksessa tuotiin esille, että työntekijöiden osaamisessa havaittiin puutteita päihtyneen potilaan kohtaamisessa ja potilaaseen suhtautumisessa sekä riski ja ongelmakäytön arvioinnissa sekä suurkuluttajien tunnistamisessa. Näiden kuvattiin ilmentyvän työntekijän negatiivisena suhtautumisena puheeksi otto tilanteessa, kärsimättömyytenä sekä kyynisyytenä. Puheeksi otto tilanteet ja mini-intervention toteuttamiseen liitettiin useita haasteita. Työntekijän osaamisessa, potilaan ohjaamisessa ja väkivaltatilanteiden hallinnassa todettiin osaamisvajetta. Työntekijän puutteet osaamisessa katsotaan olevan suora yhteys potilastyöhön ja potilaan hoidon laatuun (Koivunen ym. 2017, 572–573.)

Behm kertoo (2016, 216) oikeudenmukaisuuden ja ihmisarvon terveydenhuollossa olevan eettisiä kysymyksiä, mutta myös samalla oikeudellisia kysymyksiä. Lain mukaisesti on hoidon lähtökohtaisesti perustuttava luottamuksellisuuteen ja toiminnassa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan ja hänen läheistensä etu (Päihdehuoltolaki 1986/41 §8). Laissa potilaan asemasta ja oikeuksista (L 785/1992) kerrotaan, jokaisen potilaan oikeudesta saada hoitoa ilman syrjintää hänen terveydentilansa edellyttämään hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon sekä ihmisarvoiseen kohteluun.

Onnistuneissa päihteiden käytön puheeksi ottamisen tilanteissa, korostui tuloksissa potilas yhteistyökumppanina, potilaan vointi, päihtymystila, käyttäytyminen sekä potilaan valmius puheeksi ottoon (Behm 2015, 155–163). Tutkimuksissa parhaimpia tuloksia saivat väittämät, jotka koskivat kohtelua ja potilaan kohtaamista sekä tiedonsaantia. Esimerkiksi potilaiden kokemukset siitä, että on tullut kunnioitavasti kohdelluksi ja hyväksytyksi sellaisena kuin on, päihteiden käytöstä huolimatta. Positiiviseen potilaskokemukseen vaikutti myös se, että kaikki päätökset olivat tehty yhteistyössä potilaan kanssa sekä potilaan läheiset oli otettu hoidossa mukaan. Potilaan positiivinen kokemus työntekijän kanssa yhdistettiin hoitoon sitoutumiseen ja koettuun hoidon vaikuttavuuteen (Viertio ym. 2023, 1655–1659.)

Pidemmän työuran psykiatrisessa hoitotyössä tehneen työntekijän arvioidaan kykenevän potilaan kohtaamistilanteissa ja hoidossa tunnistamaan eettisen ongelman paremmin ja useammin sekä käsittelemään ongelmia useammista eri näkökulmista kuin lyhyemmän työuran tehnyt työntekijä. Myös työntekijän oma kasvuympäristö vaikuttaa omaan eettisen arvomaailmaan (Molewijk ym. 2015.)

6.2 Päihteiden käytön puheeksi ottamisen haasteet hoitotyön näkökulmasta

Tulosten mukaan päihteiden käytön puheeksi ottoa pidettiin tärkeänä, mutta työntekijät kertoivat päihteiden käytön tilanteissa olevan useita haasteita. Työntekijöillä kuvautui puutteita varhaisvaiheen päihdetyöstä (Behm 2015, 155). Puutteet työntekijöiden osaamisessa todettiin suureksi haasteeksi päihteiden käytön puheeksi ottamisen tilanteissa, joka heijastui suoraan potilaan suhtautumiseen, arviointiin sekä hoitotyön laatuun. Päivystyksellisten kohtaamistilanteiden tuloksissa ilmeni kuinka, toisinaan päihtyneen potilaan kohtamisessa oli odotettava potilaan selviämistä päihtymystilastaan ennen kuin hoitoa ja puheeksi ottoa oli mahdollista aloittaa. Mahdolliset potilaan psyykkiset ongelmat täytyi arvioinnissa ja kohtaamisen tilanteissa ottaa huomioon. Päihtyneitä potilaita oli otettu ohi jonon, koska heillä saattoi esiintyä aggressiivista tai esiintyä häiriökäyttäytymistä muita potilaita tai työntekijöitä kohtaan (Koivunen ym. 2017, 572–573.)

Psykiatrian avohoidossa tehdyn tutkimuksen tulokset korostavat tarkan diagnoosin merkitystä hoidon alussa. Tarkan diagnoosin ja potilaan taustatekijöihin perehtymisellä voitiin vastata mahdollisimman hyvin potilaan hoitotarpeisiin (Daigre ym. 2021.) Potilaan useamman päihteen samanaikainen käyttö todettiin haasteena päihteen käytön puheeksi otto- ja kartoittamistilanteissa. Useita päihteitä samanaikaisesti käyttävien potilaan kokonaisvaltainen tilanne oli huomioitava yksilöllisesti ja riittävä työntekijän osaaminen sekä resurssit huomioon ottaen. Potilaalla usean päihteen samanaikaisen käytön myötä todettiin, kuinka potilaalla voi esiintyä mielenterveydellisiä häiriöitä sekä uhkaava- ja väkivaltaista käyttäytymistä (Kuussaari ym. 2017.) Päihteen käyttöä hillitsevien lääkkeiden yhtäaikainen käyttö normalisoi potilaan toimintakykyä, mutta voi myös ylläpitää tai pahentaa potilaan päihdeongelmaa. Päihteen käyttöä hillitsevien lääkkeiden yhtäaikainen käyttö katsottiin haasteelliseksi kohtaamisen tilanteissa, että hoidon tuloksissa (Rakkolainen ym. 2015.)

Psykiatrisia potilaita hoitavan työyhteisön yhteneväisissä työtavoissa ja käytännön työkaluissa todettiin puutteita. Tutkimuksissa ilmeni työntekijöiden ja työnantajan välisiä haasteita liittyen päihteen käytön puheeksi ottoa ja kartoittamista. Työntekijät kokivat, työnantajan asettamat vaatimukset työlle estävän oikeudenmukaisuuden potilaan kohtaamisessa ja hoidon suunnittelun. Ristiriitaisuudet potilaan ja työntekijän välillä johtivat erimielisyyksiin potilaan kanssa hoitoprosessista ja hoitotoimenpiteistä. Haasteet lisäsivät työntekijän vastuuta arvioinnissa ja päätöksissä. (Molewijk ym. 2015.) Etäyhteydellä toteutettu potilaskohtaaminen arvioitiin heikommaksi avohoidon päihdepalveluissa ja aiheuttavan haastetta potilaan arvioinnissa (Viertö ym. 2023).

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu

Päihteen käyttö lisääntyy valtavasti. Monet päihteen tuomat haitat ja riskit olisivat ehkäistävissä. Päihteen käytön puheeksi ottaminen ja kartoittaminen on yksi tehokkaimmista tavoista ehkäistä ja vähentää päihteen käytön haittoja. Jotta potilaan ongelmat ja haitat tunnistettaisiin riittävän varhain, tulee puheeksi ottamisen olla potilaan ja työntekijän välillä systemaattista sekä organi-

saation toimintatapojen tukea toimintaa (THL 2023.) Päihdeongelmia kohdataan yleisimmin peruspalveluissa, päihdehuollon yksiköissä sekä myös psykiatrisessa hoitotyössä (Lönqvist ym. 2014, 485.)

Opinnäytetyössämme haettiin vastausta siihen, miten työntekijän oma toiminta vaikuttaa päihdeiden käytön puheeksi ottamisen tilanteissa ja kartoittamisessa, sekä mitkä haasteet ovat vaikuttamassa puheeksi ottamista ja kartoittamista psykiatrisessa hoitotyössä. Tutkimuksissa esiin tulleet yläteemat tukevat teoreettista viitekehystä. Päihdeiden käytön puheeksi ottamisessa ja kartoittamisessa tarvitaan työntekijän riittävää osaamista sekä eettisten taitojen soveltamista yhdessä toimivien organisaation toimintatapojen ja työkalujen kanssa. Osaamista lisäämällä ja mielenterveyteen investoimalla voidaan vähentää mielenterveysongelmien epäsuoria kustannuksia sekä työn taakkaa. (Walhbeck ym. 2018.)

7.2 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyössä luotettavuuteen liitetään järjestelmällisen työn tekeminen, aikataulutaminen sekä työnjako. Luotettavuuteen liitetään myös opinnäytetyön huolellinen tekeminen sekä lähteiden huolelliset merkitsemiset. Menetelmän luotettavuutta edistää kuvailevan kirjallisuuskatsauksen vaiheiden jäsentely. Opinnäytetyöhön valitaan tuorein ja monipuolisin tutkimustieto. Luotettavuuteen liittyy tekijöiden vastuu tutkimuksessa. Lähteet tulee merkitä asianmukaisesti ja käytettyihin teksteihin pitää viitata. Lähdetietoa pitää referoida omin sanoin. Opinnäytetyön luotettavuutta lisäävät aineiston laadun arviointiin käytetyt kriteerit (Sarajärvi ym. 2017).

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden, kriteereitä ovat uskottavuus, siirrettävyys, vahvistettavuus, refleksiivisyys. Vahvistettavuus sisältää sen, että tutkimusta ja tutkimusprosessia pystyy seuraamaan lukemalla tutkimusta. Siirrettävyydellä tarkoitetaan tulosten siirtämistä luotettavasti tutkitusta aineistosta. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimus tulosten on oltava uskottavia ja totuudenmukaisia. Tutkimusprosessi on kirjoitettava ylös. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Työssä tehdyt tulkinnat ja aiheen teemat ovat yhteydessä toisiinsa. Uskottavuutta on tuonut se, että käytettävät aineistot ovat olleet totuudenmukaisia.

Opinnäytetyötä voi heikentää se, ettei kumpikaan tekijöistä ole aiemmin tehneet opinnäytetyötä. Reflektiivisyyteen liittyy koko opinnäytetyön prosessin ajan kriittinen tarkastelu ja arvioiti. Opinnäytetyössä on kerrottu tarpeelliset tiedot, joiden pohjalta se voidaan toistaa ja näin ollen vahvistaa siirrettävyyden kriteeriä.

Opinnäytetyön toteutus eteni johdonmukaisesti kuvailevan kirjallisuuskatsauksen eri vaiheiden kautta: tutkimuskysymyksen muodostaminen, aineiston valitseminen, analyysin rakentaminen ja tuotetun tuloksen tarkastelu. Luotettavuuteen liitetään myös lähdekritiikki. Lähdekritiikillä tarkoitetaan lähteen tai aineiston laadun arviointia ennen opinnäytetyöhön käyttämistä. Työssä käytettiin tutkimuksia ensisijaisina lähteinä. Lähteen ja aineiston laatu vaikuttaa suoraan opinnäytetyön laatuun ja luotettavuuteen. (Vilka 2021,206.)

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene on laatinut Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Opinnäytetyössä noudatetaan toimintatapoja ja ohjeita sekä opinnäytetyön tieteellistä käytäntöä. Toiminta on luotettavaa ja rehellistä opinnäytetyön teossa, joka liitetään eettisyyteen. (Arene 2020.)

Aineiston eettisyyteen liitetään aineiston käsittely ja kokoaminen sekä hävittäminen. Eettisyyteen liitetään tärkeänä myös lähdekritiikki, joka koskee kaikkia aineistoja opinnäytetyössä. Suunnitelmallisuus lisää opinnäytetyön luotettavuutta ja uskottavuutta. (Vilka 2021,331–332.)

Eettisiin ohjeisiin sisältyy perehtyminen aiheeseen sekä tutustuminen tutkimuseettisiin ohjeistuksiin. Opinnäytetyön tutkittavuus ja sisältö on oltava selkeää ja on ymmärrettävä mitä opinnäytetyössä tutkitaan. Opinnäytetyön tekijän on hallittava hyvä tieteellinen käytäntö osana eettisyyttä (Arene 2020.)

Opinnäytetyötä tehdessä on noudatettu eettisiä peruseriaatteita opinnäytetyön eettisyyden ja luotettavuuden parantamiseksi. Tutkimusaineistoa on käyty läpi kunnioittavasti, mikä osoittaa huolellisuutta sekä rehellisyyttä. Opinnäytetyöhön valittujen tutkimusten laatua on arvioitu iän sekä julkaisufoorumien mukaan.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön johtopäätöksinä voidaan todeta kuinka, työntekijän toiminnassa päihteiden käytön puheeksi ottamisessa ja kartoittamisessa korostuu työntekijän ammatillisuus, osaaminen, suhtautuminen potilaaseen, työntekijän ennakkoluulot, sairaanhoitajan eettinen toiminta sekä yhteistyö potilaan kanssa. Työntekijän omalla toiminnalla ja ammattitaidolla voidaan näin ollen lisätä potilaan muutoshalukkuutta, hoitoon sitoutumista sekä hoitotyön laatua psykiatrisessa hoitotyössä.

Päihteiden käytön puheeksi ottamisen ja tilanteiden kartoittamisen haasteiksi voidaan todeta johtopäätösten mukaan työntekijöiden puutteellinen osaaminen ja koulutus, potilaan päihtymystila, potilaan monihäiriöisyys, päihteiden käyttöä hillitsevien lääkkeiden yhtäaikainen käyttö potilaalla, työyhteisön työtapojen ja käytännön haasteet, haasteet työntekijän ja työnantajan välillä sekä ristiriidat hoidosta potilaan ja työntekijän välillä. Päihteiden käytön puheeksi ottamisen ja kartoittamisen tilanteiden haasteiden tunnistamisen sekä tiedostamisen myötä pystyttäisiin keskitetyksi psykiatrisen hoitotyön laatua kehittämään.

Työntekijöiden ammattitaitoa ja eettistä osaamista psykiatrisessa hoitotyössä olisi kehitettävä ja päihdeosaamista lisättävä. Toimintamallien ja hoitoprosessien olisi toimittava yhdessä työntekijän ja potilaan hyväksi. Aineistosta saatiin selville, kuinka suuri merkitys työntekijän omalla toiminnalla sekä ammattitaidolla on päihteiden käytön puheeksi ottamisen ja kartoittamisen tilanteissa. Samalla saatiin käsitystä päihteiden käytön puheeksi ottamisen ja kartoituksen haasteista.

9 JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET

Tarkoitus olisi jatkotutkimusehdotusten avulla voida syventää ymmärrystä päihteiden käytön puheeksi ottamisen haasteista ja kehittää hoitotyön käytäntöjä niin, että ne vastaavat paremmin sekä työntekijöiden että potilaiden tarpeisiin. Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että päihteiden käytön puheeksi ottamisessa ja siihen liittyvissä hoitotyön käytännöissä on monia haasteita ja puutteita, joita

voitaisiin edelleen tutkia ja kehittää. Työntekijöiden osaamisessa on kehittämistä ja osaamista tulisi vahvistaa, jolloin voidaan myös parantaa päihteiden kohtaamista ja purkaa päihteiden käyttäjiin liittyvää häpeäleimaa.

Tarpeellista olisi selvittää laajemmin työntekijöiden ammatillista päihdeosaamista, työntekijän ammatillisesta näkökulmasta. Olisi hyvä tiedostaa potilaiden kokemuksia päihteiden käytön puheeksi ottamisen ja kartoittamisen tilanteista sekä kuinka päihteiden käytön puheeksi ottaminen ja kartoitus toteutuu potilaiden näkökulmasta psykiatrisessa hoitotyössä. Myös eettisyyden tärkeydestä työntekijän toiminnassa päihteiden käytön puheeksi ottamisessa ja kartoittamisessa olisi hyvä saada lisää tietoa.

LÄHTEET

Behm, M-M. 2015. Ihanteet ja arki päihteiden käytön puheeksi otto tilanteissa päivystysvastaanotoilla. Eettisten periaatteiden toteutuminen. Itä-Suomen yliopisto. Terveystieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Dissertations in Health Sciences 311. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/16128/urn_isbn_978-952-61-1944-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 30.6.24].

Behm, M., Hänninen, V., Kankkunen, P. & Pietilä, A-M. 2016. Potilas yhteistyökumppanina päihteiden käytön puheeksiottotilanteissa päivystysvastaanotoilla – työntekijöiden näkökulma eettisten periaatteiden toteutumiseen. *Hoitotiede*, (4), 312–321. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128373/77496> [viitattu 4.4.2024].

Daigre, C., Rodriques, L., Roncero, C., Palma-Alvarez, R., Perea-Ortueta, M., Sorribes-Puertas, M., Martinez-Luna, N., Ros-Cucurull, E., Ramos-Quiroga, J & Grau-Lopez, L. Treatment retention and abstinence of patients with substance use disorders according to addiction severity and psychiatry comorbidity: A six-month follow-up study in an outpatient unit. 2021. *Addictive Behaviors*, 117, 1–8. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306460321000174?via%3Dihub> [viitattu 2.6.24].

Havukainen, P., Pasanen, A-M., Honkalampi, K., Saarinen, P., Saari, J. 2017. Huumeita suonensisäisesti käyttävien terveysneuvontapisteen asiakkaiden muutosvalmius ja siihen vaikuttavat tekijät. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, (54), 18–29. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/102577/huumeita_suonensisaisesti.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 14.6.24].

Huumeiden käytön ja lääkkeiden väärinkäytön puheeksiotto. 2023. THL.WWW-dokumentti. Päivitetty 7.12.2023. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeyto/puheeksiotto-ja-mini-interventio/huumeiden-kayton-ja-laakkeiden-vaarinkayton-puheeksiotto> [viitattu 20.4.2024].

Järvinen, Mirikka 2020. Motivoiva haastattelu. Käypä hoito –suositus, 2020. Lääkäriseura Duodecim. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kaypa-hoito.fi/nix02109> [viitattu 12.8.2022].

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu kirjastopalvelut. 2024. Tiedonhankinta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://libguides.xamk.fi/tiedonhankinta/opas> viitattu [3.4.24].

Koivunen, M., Hakala, T., Peltomaa, K. 2017. Alkoholista päihtyneiden potilaiden hoidon organisointi ja hoitohenkilökunnan osaaminen päivystyspoliklinikoilla. *Yhteiskuntapolitiikka* 82, 5. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136004/YP1705_Koivunenym.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 29.6.24].

Kuussaari, K., Karjalainen, K., Kataja, K & Hakkarainen, P. 2017. Sekakäyttäjät sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim* 22, 60. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2017/22/duo14026> [viitattu 30.6.24].

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785.

Luoto, K. 2023. Psykiatrisia häiriöitä ja päihdeongelmia on tärkeää hoitaa samanaikaisesti. Tampereen yliopisto. WWW-dokumentti. Päivitetty 7.6.2023. Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69985786/vaitos-psykiatrisia-hairioita-ja-paihdeongelmia-on-tarkeaa-hoitaa-samanaikaisesti?publisherId=69818730> [viitattu 3.4.2024].

Lönnqvist, J., Henriksson, M., Marttunen, M. & Partonen, T. 2014. *Psykiatria*. 11., Uudistettu painos. Helsinki: Kustannus oy Duodecim. [viitattu 18.5.2024].

Mielenterveyslaki 14.12.1990/1116/.

Molewijk, B., Hem, M-H & Pedersen, R. Dealing with ethical challenges: a focus group study with professionals in mental health care. 2015. *BMC Medical Ethics*, (4), 1–12. PDF-dokumentti. Saatavissa: <file:///C:/Users/HUS73252835/Downloads/1472-6939-16-4.pdf> [viitattu 27.6.24].

Niemelä, S.2022. Terveysthuollon päihdeosaamista tulee vahvistaa. *Lääkäri-lehti*, (41), 77. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.utu-pub.fi/bitstream/handle/10024/173572/SLL41-2022-1673.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 30.6.24].

Opinnäytetöiden eettiset suositukset. 2020. Arene ry. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://arene.fi/julkaisut/raportit/opinaytetoiden-eettiset-suositukset/> [viitattu 4.4.24].

Puheeksi otto ja mini-interventio. 2023. Terveysthuollon ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 5.12.2023. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo/puheeksiotto-ja-mini-interventio> [viitattu 30.3.2024].

Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41.

Rakkolainen, M., Koski-Jännes, A., Tolonen, K. & Tuomisto, M. 2015. Päihdeasiakkaan taustan ja motivoivan alkuhaastattelun yhteydet hoidon tuloksiin. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, (52), 102–117. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://journal.fi/sla/article/view/52492/20455> [viitattu 2.6.24].

Sarajärvi, A & Tuomi, J. 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R.2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. 2.Korjattu painos. Turku: Turun Yliopisto.

THL. 2023. Keskeiset käsitteet. WWW-dokumentti. Päivitetty 7.12.2023. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo/mita-ehkaiseva-paihde-tyo-on/keskeiset-kasitteet> [viitattu 4.4.2024].

THL. 2023. Tutkimustuloksia. WWW-dokumentti. Päivitetty 12.2023. Saatavissa: <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/paihde-tutkimus/tutkimustuloksia> [viitattu 3.4.2024].

THL. 2024. Huumeiden käytön ja lääkkeiden väärinkäytön puheeksiotto. Päivitetty 7.12.2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeyty/puheeksiotto-ja-mini-interventio/huumeiden-kayton-ja-laakkeiden-vaarinkayton-puheeksiotto> [viitattu 18.5.2024].

Tuomi, J.& Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Viertö, S., Kuussaari, K., Partanen, A., Heiskainen, M., Laitinen A-M., Granger, M & Suvisaari, J. 2023. Asiakaskokemukset mielenterveys- ja päihdepalveluissa: kohtaaminen osataan, mutta tiedon antamisessa on kehitettävää. *Lääketieteellinen aikakausikirja Duodecim*, (20), 60. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/duo17890> [viitattu 30.6.24].

Vilka, H.2023. Kirjallisuuskatsaus, metodina opinnäytetyön osana ja tekstilajina. 1, Painos. Helsinki: Art-house oy. E-kirja. Saatavissa: <https://www.elibs.com/fi/book/9789518849448/kirjallisuuskatsaus-metodina-opinnaytetyon-osana-ja-tekstilajina> [viitattu 20.4.2024].

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://www.elibs.com/fi/book/9789523701236/nain-onnistut-opinnaytetyossa-ratkaisut-tutkimuksen-umpikujiin> [viitattu 20.4.2024].

Wahlbeck,K.,Hietala,O.,Kuosmanen,L.,Mcdaid,D.,Mikkonen,J.,Parkkonen,J.,Reini,K.,Salovuori,S.&Tourunen,J. 2018. Toimivat mielenterveys- ja päihdepalvelut. *Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja* 89/2018.PDF-dokumentti.Saatavissa:https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136063/89-2017-YhdessaMielin_valmis.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 18.8.2024]

Xamk s.a. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/xamk/> [viitattu 15.5.2024]

Taulukko 4. Tiedonhaun kuvaus

Tietokanta	Hakusanat ja rajaukset	Tulokset	Valittu otsikon tai sisällön perusteella
Medic	Päihteet AND Puheeksiotto	0	1
	Päihteiden puheeksiotto	330	3
	2014-2024		
Finna.fi	Päihteet AND Psykiatria	23	1
	2014-2024		
ScienceDirect	Subrance abuse AND psychiatry	1646	
	Substance use in psychiatric care	22	2
	Introduction of substances	22 848	
	2024		
Journal	Päihteet AND Psykiatria	32	1
	Psykiatrinen hoitotyö	1187	
	Päihteiden kartoitus	1283	2

			osaamista vahvistamalla voidaan kehittää päihdetyössä kohtaamista ja purkaa päihteiden käyttäjiin kohdistuvaa häpeäleimaa.
Havukainen, P, Pasanen, A-M, Honkalampi, K, Saarinen, P, Saari, J. Huumeita suonen- sisäisesti käyttävien terveysneuvontapisteen asiakkaiden muutosvalmius ja siihen vaikuttavat tekijät. 2017.	Tarkoituksena oli tutkimuksessa tarkastella suonen- sisäisesti huumeita käyttävien muutosvalmiutta ja siihen liittyviä tekijöitä.	Tieteellinen artikkeli	Tulosten perusteella terveysneuvontapisteen palveluja käyttävien huumeita suonen- sisäisesti käyttävien muutosvalmius on korkealla tasolla. Suonen sisäisesti huumeita käyttävät toivoivat ja harkitsivat muutosta huumeiden käyttöön liittyen ja toivoi saavansa muutokseen myös ammattiapua.
Rakkolainen, M, Koski-Jännes, A, Tolonen, K, Tuomisto, T. Päihdeasiakkaan	Tarkoituksena oli tutkia mitkä tekijät asiakkaan ja työntekijän välisessä vuorovai-	Tieteellinen tutkimus	Tuloksissa tuli ilmi, kuinka asiakkaan hoidossa pysyminen puolen vuoden seurannassa korreloi

<p>taustan ja motiivoivan alkuhaastattelun yhteydet hoidon tuloksiin. 2015.</p>	<p>kutuksessa alkuhaastattelun aikana ennustivat päihteiden käytön vähenemistä puolen vuoden seurannan aikana.</p>		<p>merkittävästi päihteiden käytön vähenemiseen sekä elämän laadun paranemiseen. Ammatillinen koulutus ja koetut alkoholihaitat olivat yhteydessä hoidossa pysymiseen. Päihteiden käytön vähenemiseen tulosten mukaan vaikutti myös ammattilaisen työmenetelmät sekä suhtautuminen asiakkaaseen.</p>
<p>Behm, M-M. Ihanteet ja arkipäihteiden käytön puheeksi otto tilanteissa päihevystysvastaanotoilla. Eettisten periaatteiden toteutuminen. 2016.</p>	<p>Tarkoituksena on tutkimuksessa tarkastella varhaisvaiheen päihdetyötä ehkäisevän ja korjaavan työn väli- maastossa. Tutkimuksessa eettisten periaatteiden toteutumista selvitetään varhaisvaiheen päihdetyössä</p>	<p>Laadullinen tutkimus</p>	<p>Tutkimuksessa kehitettiin toimintamalli varhaisvaiheen päihdetyöhön ja monialaiseen yhteistyöhön. Tutkimuksen tulokset osoittivat ristiriidan varhaisvaiheen päihdetyön ihanteiden ja arjen välillä. Potilaan inhimillinen ja yksilöllinen</p>

	päivystysvastaanotoilla.		kohtaaminen tutkimuksen mukaan ei välttämättä toteudu.
Behm, M-M, Hänninen, V, Kankkunen, P, Pietilä, A-M. Potilas yhteistyökumppanina päihteiden käytön puheeksiottilainneissa päivystysvastaanotoilla: työntekijöiden näkökulma eettisten periaatteiden toteutumiseen. 2016.	Artikkelissa tavoitteena oli kuvata ihmisarvon ja itse-määräämisoikeuden toteutumista varhaisvaiheen päihdetyössä päivystysvastaanotoilla erityisesti potilaan kanssa tapahtuvan yhteistyön näkökulmasta.	Tieteellinen artikkeli	Työntekijät kuvasivat ihmisarvon toteutumista potilaan kohtaamisen ja kohtelun sekä vuorovaikutuksen inhimillisyyden näkökulmista. Työntekijän läsnäolo, kuunteleminen sekä yksilöllisyyden ja tarpeiden huomiointi olivat tutkimuksen mukaan olennaisia tekijöitä.
Kuussaari, S, Karjalainen, K, Kataja, K, Hakkarainen, P. Sekakäyttäjät sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. 2017.	Tutkimuksessa tarkoituksena oli kuvata sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden asiakkaita, jotka käyttävät samanaikaisesti useampaa kuin yhtä päihdettä. Tavoit-	Alkuperästudium	Päihteiden sekakäytön yleisyys suurempaa kaupungeissa kuin pienemmissä kunnissa. Lääkkeet ja alkoholi olivat yleisin päihdeyhdistelmä.

	teena näiden asiakkaiden tunnistaminen asiakasryhmänä.		
Daigre, C, Rodrigues, L, Roncero, C, Palma-Alvarez, R, Perea-Ortueta, M, Sorribes-Puertas, M, Martinez-Luna, N, Ros-Cucurull, E, Ramos-Quiroga, J, Grau-Lopez, L. Treatment retention and abstinence of patients with substance use disorders according to addiction severity and psychiatry comorbidity: A six-month follow-up study in an outpatient unit. 2021.	Tutkimuksessa tarkoituksena oli analysoida avohoitopotilaiden sitoutumista hoitoon riippuvuuden vakavuutta ja psykiatrasta monihäiriöisyyttä tarkastellen.	Laadullinen tutkimus	50 % saavutti raittiuden ensimmäisen kuukauden aikana. Aikaisempaan hoidon keskeyttämiseen liitettiin monihäiriöisyys sekä kannabiksen käyttö. ADHD ainoana mielenterveydellisenä häiriönä liittyi merkittävästi hoidon keskeyttämiseen.
Molewijk, B, Hem M-H, Pedersen, R Dealing with ethical challenges: a focus group study with professionals in	Tavoitteena oli lisätä tietoa terveydenhuollon ammattilaisille, minkälaisia eettisiä haasteita terveydenhuollon	Fokusoitu ryhmähaastattelu	Tutkimuksessa käy ilmi, kuinka eettiset haasteet aiheuttavat stressiä sekä tiimityhteistyötä. Osa

<p>mental health care. 2015.</p>	<p>työntekijät käsittelevät</p>		<p>osallistujista kokivat ajanhallinnollisia puutteita sekä puutteita menetelmissä eettisten haasteiden ratkaisuun. Eettisiä haasteita ei kyetty käsittelemään kokonaisuudessaan eri mielisyyksistä johtuen.</p>
<p>Koivunen, M, Hakala, T & Peltomaa, K. Alkoholista päihtyneiden potilaiden hoidon organisointi ja hoitohenkilökunnan osaaminen päivystyspoliklinikoilla. 2017.</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata suomalais-ten keskussairaaloiden ja yliopistosairaaloiden päivystysyksiköissä tapahtuvaa päihtyneiden potilaiden hoitoa hoidon organisoinnin ja hoitohenkilökunnan osaamisen näkökulmasta.</p>	<p>Tieteellinen artikkeli</p>	<p>Suurin osa päivystyksen hoitohenkilökunnasta oli ammatilliselta koulutukseltaan sairaanhoitajia. Tuloksien mukaan hoitohenkilökunnan osaamisessa saattoi olla puutteita päihtyneen potilaan kohtaamisessa ja potilaaseen suhtautumisessa. Näiden kuvattiin ilmentyvän negatiivisena asennoitumisena, kärsimättömyytenä ja kyynisyytenä. Myös</p>

			<p>riski- ja ongelmakäytön arvioinnissa, suurkuluttajien tunnistamisessa, potilaan ohjaamisessa ja väkivaltatilanteiden hallinnassa nähtiin osaamisvajetta. Esille tuotiin myös lääkehoidon osaamiseen sekä jatkohoidon suunnittelutaitoihin liittyviä puutteita.</p>
--	--	--	---

Liite 3

Taulukko 6. Teemoittelutaulukko

Teema	Alateema	Alateeman sisältö
	<p>1. Ristiriitaisuus työntekijän henkilökohtaisten ja työtä ohjaavien arvojen sekä potilaiden arvojen välillä</p>	<p>1. Työntekijöiden ennakoluulot sekä negatiiviset ajattelutavat 2. Oikeudenmukaisuuden ja yksilöllisyyden toteutumisessa puutteellisuus 3. Työntekijän ja potilaan erinäinen näkemys hoidosta ja tavoitteista 4. Potilaan kunnioitus ja tasa-arvoinen kohtaminen</p>

<p>Ristiriidat eettisten periaatteiden toteutumisesta päihtyneen potilaan kohtaamistilanteissa psykiatrisessa hoitotyössä</p>	<p>2. Työntekijän osaamisen / tutkinnon vaikutus puheeksiotto ja kohtaamistilanteissa</p>	<p>1. Riittävän koulutuksen myötä eettistä pohdintaa esiintyi enemmän 2. Kohdennetun koulutuksen myötä vähennettiin työntekijän omia ennakkoluuloja ja tuomitsevaa suhtautumista 3. Osoitettiin työntekijän reflektointitaidolla olevan positiivista vaikutusta kohtaamistilanteissa sekä hoidon tuloksissa</p>
	<p>3. Kohtaamistilanteiden ristiriidat työntekijän henkilökohtaisten arvojen organisaation ja järjestelmän välillä.</p>	<p>1. Yhtenäisten toimintatapojen ja työn työkalujen puuttumisen myötä eroavaisuutta työntekijöiden toimintatavoissa, päätöksissä sekä arvioinnissa 2. Puutteellinen tiedon saanti ja yhteys todettiin kohtaamista haittaavina tekijöinä</p>
	<p>1. Työkokemuksen ja koulutuksen vaikutus puheeksiotto- ja kartoitustilanteissa.</p>	<p>1. Puutteellinen työntekijän työkokemus ja koulutus vaikuttanut heikentävästi mittareiden käyttöön ja näin ollen potilaan tilanteesta ei saatu niin kattavaa käsitystä 2. Potilaan hoitoon sitoutuminen ja hoidossa</p>

		pysyminen ollut liitännäistä työntekijän ammatillisuuteen ja työmenetelmiin
Haasteet osana päihteiden käytön puheeksi ottamista ja kartoittamista	2. Potilaan päihteiden käyttöön yhdistyvien tekijöiden vaikutus päihteiden käytön puheeksiottamisessa	1.Potilaan taustatekijöillä todettiin yhteyttä puheeksi otto tilanteissa sekä hoitoon sitoutumisessa. 2. Potilaan päihtymystila haasteena kohtauksissa ja puheeksi ottamisessa 3.Päihteiden käyttöä hillitsevien lääkkeiden yhtäaikainen käyttö yhteydessä heikompaan hoidon sitoutumiseen
	3. Yhtenäisten organisaation toimintatapojen puuttumisen vaikutus potilaaseen ja päätöksentekoon.	1. Palvelumuodoissa ja organisaation puutteellisilla toimintatavoilla todettiin olevan haasteita päihteiden käytön kartoittamisessa. 2. Hoitoprosessien ja toimintatapojen tulisi toteutua yhtenäisesti, jotta pystyisi tekemään eettisyyttä tukevia päätöksiä 3. Etäpalveluiden käytön todettiin heikentävän hoitotyön laatua päihteiden käytön kartoituksessa.

<p>Työntekijän eettisten periaatteiden ja ammatillisen osaamisen soveltaminen psykiatrisessa hoitotyössä.</p>	<p>1. Työntekijän ammatillisen osaamisen kehittämisen vaikutus potilaaseen psykiatrisessa hoitotyössä.</p>	<p>1. Kokeneemilla työntekijöillä moniulotteisempaa eettistä päätöksen tekoa. 2. Työntekijän ammatillisella osaamisella merkitys arvomaailmaan ja oikeudenmukaisuuden käsitykseen</p>
	<p>2. Suositusten ja hoidon moninaisuuden merkitys puheeksiotto tilanteissa ja päätöksissä.</p>	<p>1. Lait tukemassa hoidon saantia ja potilaan oikeuksia 2. Hoitoprosessit ja työkalut tukemassa eettisyyttä tukevia päätöksiä 3. Toimintamallit ja ammatillinen yhteistyön merkitys korostui potilaan kohtaamisessa ja päätöksissä.</p>